

ROM j.nr. 2377

'Børnehøj'

Matr. nr. 11a Himmelev By, Himmelev

Himmelev sogn, Sømme herred, Københavns amt.

Stednr. 020405-

© Roskilde Museum

Undersøgelsens data

Udgravningen af ROM 2377 Børnehøjen blev gennemført på 16 arbejdsdage, d. 20.-26. september og 3.-17. oktober 2007, af daglig udgravningsleder stud. mag. Nikolaj Wiuff Kristensen (NWK) og museumsmedarbejder Niels W. K Nielsen (NKW).

Opmåling af feltgrænser og fixpunkt blev foretaget med GPS af museumstekniker Cille Krause (CK). Ansvarlig for undersøgelsen var Roskilde Museum v/ museumsinspektør Tom Christensen (TC).

Muldafrømning blev foretaget 20.-21. og 24. september 2007 med en gravemaskine på bæltet med 2 m bred rabatskovl leveret af JL Entreprenøren, Køge.

Originaldokumentation og oldsager opbevares på Roskilde Museum under j. nr. ROM 2377.

Udgravningen blev i henhold til museumslovens § 27 stk. 4. bekostet af bygherre, Roskilde Kommune.

Udgravningsfeltet set fra nord.

Baggrund for undersøgelsen

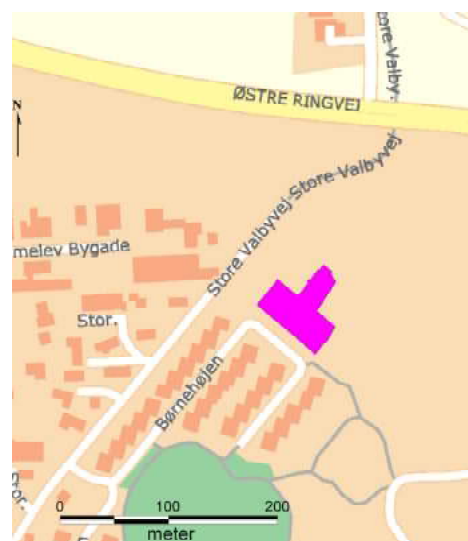
Roskilde Museum foretog en arkæologisk forundersøgelse den 12. og 13. februar 2007 på et omkring 1,2 ha. stort areal i den nordlige udkant af Himmelev, her havde Roskilde Kommune projekteret en udstykning til 35 boliger.

Der er flere gravhøje i nærheden af prøvegravningsfeltet. Heraf er fire ikke nærmere bestemt end oldtid (SB-nr. 020405-20, SB-nr. 020405-21, SB-nr. 020405-22 og SB-nr. 020405-51). Tre andre af de nærliggende gravhøje er arkæologisk undersøgt og dateret til bondestenalderen (SB-nr. 020405-23, SB-nr. 020405-24, SB-nr. 020405-54). I dag er det dog kun Børnehøj og Mastehøj, der ikke er overpløjede og derfor stadig synlige i landskabet.

Under forundersøgelsen fremkom flere gruber og kogestensgruber. På andre lokaliteter, bl.a. ROM 2290 Ledreborg golfbane og ROM 645-84 BispegårdsvejBørsen, har kogestensgruber vist sig at ligge på rækker pegende mod gravhøje, dette kan være et udtryk for at kogestensgruberne har indgået i forberedelse af festmåltider i forbindelse med gravritualer. Der er fortsat ikke helt afklaring på forbindelsen mellem kogestensgruber og gravhøje. På denne baggrund blev det besluttet at foretage en arkæologisk undersøgelse. Lidt syd for udgravningen er der fundet en grube fra ældre jernalder (SB-nr. 020405-55), mens der mod nordøst og nordvest er fundet gruber fra yngre bronzealder og ældre romersk jernalder (hhv. SB-nr. 020405-64 og SB-nr. 020405-61). Alt i alt vidner gruber og gravhøje om en større aktivitet i området i oldtiden.

Topografi

Undersøgelsesområdet er en del af et mindre plateau, svagt skrånende mod syd, ca. 40 m.o.h., beliggende nogle få hundrede meter nordøst for Himmelev landsbykerne. Det afgrænses mod nordvest af Store Valbyvej, mod sydvest af bebyggelsen "Børnehøjen", mod sydøst af en nedlagt grusgrav, her har der tidligere være et moseområde/ålb. Mod nordøst afgrænses udgravningsfeltet af en markvej/gangsti. Området er relativt fladt, med højdeforskelle på under en halv meter fra den ene til den anden ende af feltet. Mens undergrunden var leret i den sydvestlige del af udgravningsfeltet var den mere sandet i den nordvestlige del af udgravningsfeltet. Muldykkelsen er omtrent på 40- 50cm langs kanten af udgravningsfeltet.

Udgravningsfeltet markeret med lilla på kort.

Undersøgelsens resultater

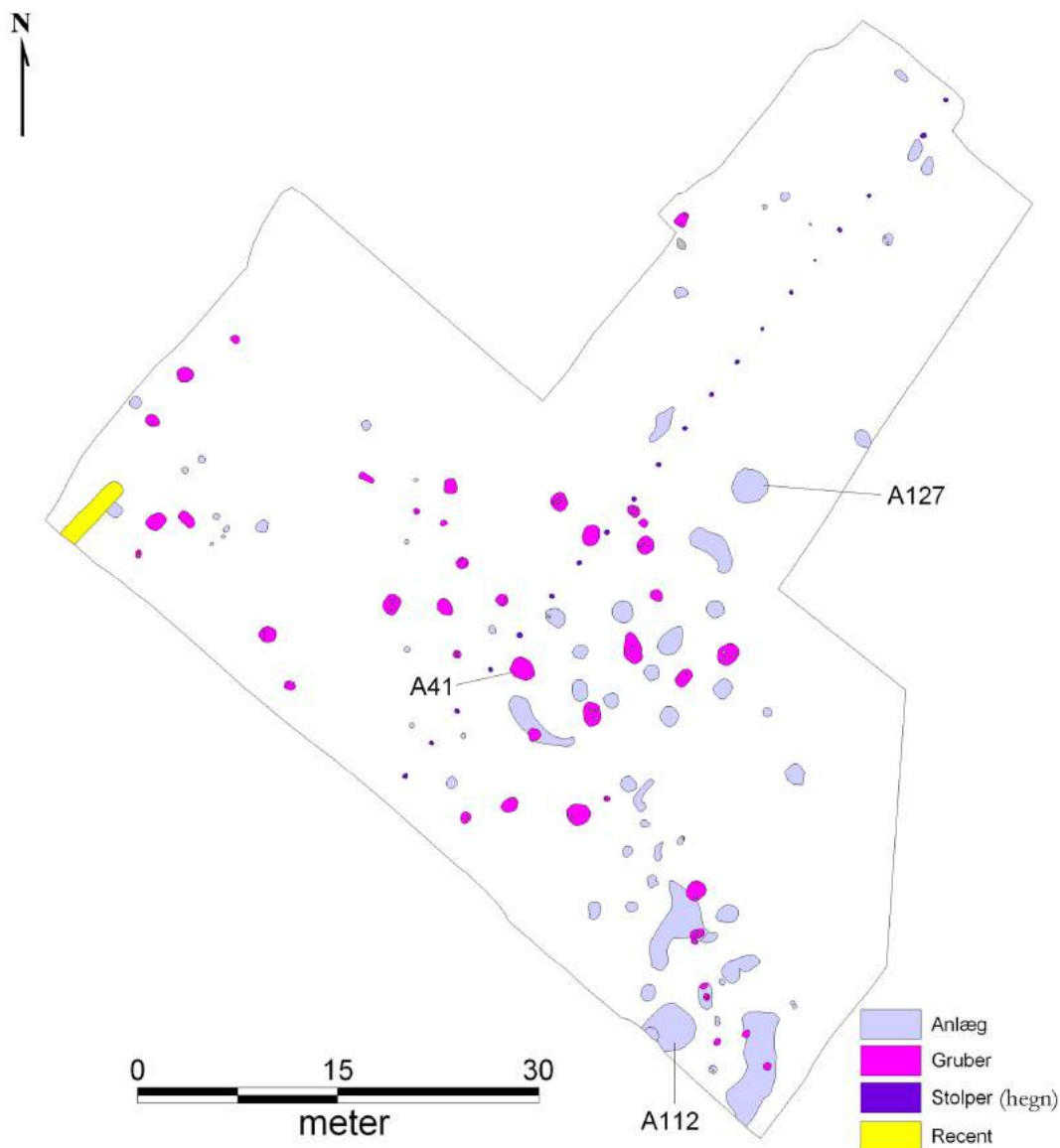
I alt blev der rømmet muld af på areal på ca. 2734 m², heraf ca. 452 m² af søgegrøfterne 3-7. Søgegrøfterne havde et samlet areal på ca. 1374 m².

I alt blev der fundet 142 anlæg hvoraf 17 anlæg udgik. De resterende anlæg var 43 kogestensgruber, 33 stolpehuller og 49 gruber.

102 af anlæggene blev snittet. Disse blev udvalgt så alle former og størrelser af anlæg fordelt over hele feltet blev snittet. Det vurderedes, at det ikke ville give væsentligt større forståelse for lokaliteten at snitte de resterende 40 anlæg.

Nogle af de usnittede gruber kan være kogestensgruber uden ildpåvirket materiale i det øverste lag. Med alle gruber taget i betragtning kunne der dog stadig ikke erkendes et system af kogestensgruber og/eller mulige kogestensgruber liggende på række.

Nedenstående er enkelte af de mere interessante anlæg udvalgt og beskrevet.

Udgravningsfeltet.

Gruber

A112

Lettere kantet cirkulært fyldskifte med en diameter på godt tre meter. Anlægget har rundet bund og rundede sider, største dybde er 104 cm under afgravet terræn.

Der blev lagt et snit midt gennem gruben og en ca. halv meter bred grøft blev udgravet. Under gravningen af denne grøft fremkom et anlæg, A142, der ikke kunne konstateres i fladen.

A112 overlejrer formentlig A142 i fladen.

Fund: Keramik, sideskår, en løber til en skubbekværn og flintafslag.

Datering: Ud fra keramikken, der dog ikke er videre karakteristisk, må dateringen formentlig være yngre bronzealder/ældre jernalder.

Keramik fra grube A112.

Løber til en skubbekværn fra grube A112, øverst til venstre ses slidspor.

A127

Cirkulært fyldskifte med en diameter på tre meter. Anlægget har rundet bund og rundede sider, største dybde er 74 cm under afgravet terræn.

Fund: Keramik, side- bund- og randskår og flintafslag.

Datering: Ud fra keramikken, der dog ikke er videre karakteristisk, må dateringen formentlig være yngre bronzealder/ældre jernalder.

Grube A127.

Hegnsforløb

Et hegnsforløb gående i sydvest-nordøstlig retning fremkom under muldafrømningen. Hegnsforløbets udstrækning er ikke afklaret i nogen af enderne, da det løber op til grænserne mod hhv. sydvest og nordøst for arealet udlagt til udgravning. I dets udstrækning på udgravningsfeltet er heget lige godt 65 m. langt.

I alt er der udgravet 21 stolper i hegnsforløbet.

Stolpehullerne er markant dybest i den sydvestlige ende, men i forhold til terrænets hældning ser der ud til at være tale om et sammenhængende hegnsforløb fra den ene ende til den anden. Bundnivelementerne på de tegnede stolpehuller, fra sydvest mod nordøst er 38.41, 38.52, 38.27, 38.36, 38.33, 38.43, 38.54, 38.43, 38.47 og 38.68 over

DNN. De er således nogenlunde ens for både de dybt nedgravede og de mindre dybt nedgravede stolpehuller.

Stolpehullerne i hegnet markeret med landmålerstokke. Hegnet peger lige mod Roskilde Domkirke, der dog ikke kan ses for træerne.

Hegnets eventuelle sydvestlige fortsættelse kan ikke afklares pga. bebyggelse, men ud for den nordvestlige ende er der mulighed for videre undersøgelser af hegnets forløb.

Fund: Et flintafslag, to små stykker tegl, hhv. ca. 8 mm og ca. 3 mm store.

Datering: Hegnforløbet må ud fra teglstykkerne dateres til tiden efter 1150.

Stolpehullerne er lyse i fylden og ser ikke ud til at være recente.

Stolpehul A47, der indeholdt to små stykker tegl.

Kogestensgruber

Hovedparten af anlæggene var kogestensgruber, af meget forskellige størrelser og former. De mindste gruber havde en diameter på 30-40 cm og ser ud til ikke nødvendigvis at have været meget større. To kogestensgruber A41 og A84, ser ud til at have været genanvendt i to afbrudte perioder eller at være kogestensgruber gravet ned i andre kogestensgruber, der ikke længere var i brug på det pågældende tidspunkt. Nogle kogestensgruber havde talrige ubrændte sten i laget over de egentlige ildskørnede kogesten.

Der kunne ikke konstateres noget system af rækker i udbredelsen af kogestensgruberne.

Fund: Som det eneste fund i kogestensgruberne fandtes en knusesten i A8.

Datering: Kogestensgruber dateres traditionelt til yngre bronzealder/førromersk jernalder.

Kogestensgrube A41 med to adskilte lag af ildskørnede sten og trækul.

Undersøgelsens arkæologiske perspektiver

Udgravningen vidner om at der har været en eller anden form for aktivitet i nærområdet i yngre bronzealder/førromersk jernalder i forbindelse med kogestensgruberne og gruberne. Denne aktivitet kan have forbindelse til forberedelse af festmåltider i forbindelse med ritualer ved de mange gravhøje i området eller være et aktivitetsområde i udkanten af en boplads.

En gang efter midten af 1100tallet har der været bygget et hegn hen over det nu udgravede område. Hegnets eventuelle sydvestlige fortsættelse kan ikke afklares pga. bebyggelse, men ud for den nordvestlige ende er der mulighed for videre undersøgelser af hegnets forløb.

Udgravningen stiller altså en del ubesvarede spørgsmål, men bidrager også til helhedsbilledet af fortiden i området. Fremtidige arkæologiske undersøgelser vil muligvis kunne afklare funktionen af kogestensgruberne og hegnet.

24-10-2007

Nikolaj Wiuff Kristensen

År	Periode		
1500	Nyere tid	Nyere tid	
	Middelalder	Middelalder	
1050	Vikingetid	Yngre jernalder	
900			yngre
775/800	Germansk jernalder	Ældre jernalder	
530			ældre
375	Romersk jernalder	Ældre jernalder	
160			yngre
Kr.f.	Førromersk jernalder	Ældre jernalder	
500			ældre
1000	Yngre bronzealder	Bronzealder	
			VI
	V		
	IV		
1700	Ældre bronzealder	III	
		II	
		I	
2400	Sennolitikum	Yngre stenalder	
2800	Stridsøksekultur/ Enkeltgravskultur/ Mellemneolitikum B		Grubekeramisk kultur
	Tragtbægerkultur/ Mellemneolitikum A		
	3200		
3900	Ertebøllekultur		Ældre stenalder
5400	Kongemosekultur		
6800	Maglemosekultur		
9000	Ahrensburgkultur		
10.000	Brommekultur		
11.500	Federmesserkultur		
12.000	Hamburgkultur		

